

GHEORGHE CRĂCIUN - SOMATOGRAFIA SIMPTOMATICĂ.

CORPUL, SCRISUL ȘI LUMEA

Gheorghe Crăciun – the Symptomatic Somatography. The Body, the Writing and the World

Drd. Sonia VASS

Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș

Abstract: Being captive to a exaggerated sensibility, Gheorghe Crăciun practices the somatic, visceral, writing. The creative act becomes the reflex of a corporal conscience meant to combat the throwback of the real by creating a language that corresponds to images. The body language is a anchor of concreteness in a vicious world, where the virtual is imposed as an alternative to the real. The postmodern Supermarket of today stands under the empire of denotation, promoting a consumer society, a „brand and trademark society”, in which Gheorghe Crăciun’s text as a product of consciences is a territory of restlessness that demands the supremacy over the body.

Keywords: Gheorghe Crăciun, sensibility, somatic, visceral, vicious world, consumer society

O problemă actuală disputată în articolele lui Gheorghe Crăciun este condiția individului în modernitate. Paradoxal, în contrast cu imperativele postmoderne de redescoperire și resemantizare a comunicării și a dialogului, prozatorul observa creșterea temerii umane față de propria singurătate. În ultimul text, scris pe patul de spital și rămas neterminat, prozatorul resimțea puternic dependența relaționării cu exteriorul. Astfel, „simbolul tragic” al lumii se regăsește în imaginea utilizatorului de telefon mobil, personaj lamentabil care întreține iluzia conexiunilor refăcute și persistente cu realitatea. Nevoia sa de comunicare este în realitate o nevoie de „conexiune și protecție”: „Telefonia mobilă este apanajul omului la rândul lui mobil, oricând dislocabil, mereu în viteză, predispus să confunde instabilitatea cu nouitatea. Ea reușește să-i confere individului ceva din condiția omului invizibil și ceva din identitatea personajului incognito. Nu-ți permite să te ascunzi, nici să fii prezent cu totul în actele tale și întreține astfel o duplicitate de existență profitabilă.”¹

În jocul său „de-a literatura”, Gheorghe Crăciun a fost mereu intrigat de sensurile, subtilitățile și motivațiile scrisului: „Vreau pur și simplu să aflu cum este scrisul, ce-l umple, ce-l

---

¹ Gheorghe Crăciun, Singurătatea utilizatorului de telefon mobil, „Observator cultural”, nr. 358/2007

declanșează, ce-l motivează. Nu se poate ajunge la propoziție ignorând participarea trupului la construirea ei.”² Nesatisfăcut de manierismul stilurilor în vogă, tinerețea și-a consacrat-o unor texte experimentale în substratul cărora se contura portretul unui autor „care are o relație deloc inocentă, mai exact critică și suspicioasă, cu limbajul, stilul și temele poeziei.”³

Considerându-se un „scriitor de texte, un autor stereofonic”, începutul anilor ‘70-‘80 însemna pentru Gheorghe Crăciun o etapă de limpezire și clarificare a diferențelor dintre text și proză. Respectând explicația etimologică, proza presupune o înaintare liniară, care însă, conform observațiilor autorului, nu poate fi posibilă atunci când principiul ei e privat de conștiința înaintării. Concluzia că „în literatura română proza e de la început text” este totuși o etichetă pripită și inaplicabilă dacă luăm în considerare creațiile clasice, dar poate însă deveni obiectivă dacă se raportează la proza generației optzeciste. Modul în care textul sau colajul de texte poate crea senzația spațialității este exemplificat de cartea lui Dan Culcer, *Serii și grupuri*, una din favoritele lui Gheorghe Crăciun, o carte construită „din foarfecă”, alăturând fragmente din cronici literare, dar care mijlocește o viziune unitară asupra literaturii și lecturilor riguros orientate.

Pentru a explicita accepțiunile textului și exercițiului scrierii la Gheorghe Crăciun, e necesară o revizitare a perioadei studențești dintre anii ’69-’73, definitivă în evoluția sa ca prozator. Gruparea *Noii*, din care făceau parte și Ioan Flora, Ioan Lăcustă, Gheorghe Ene, Mircea Nedelciu, Constantin Stan, Sorin Preda, găsisse un lider ideologic incontestabil în persoana lui Gheorghe Iova, un veritabil „monstru al tocării nervilor”, așa cum și-l amintea însuși Gheorghe Crăciun, și un fanatic al rigurozității conceptuale. Într-o scrisoare adresată lui Dumitru Țepeneag, Gheorghe Crăciun mărturisea că zilnicele și nesfârșitele conversații paroxistice „de cafea” cu Gheorghe Iova, soldate cu stări de insuportabilă frustrare, i-au conturat și i-au canalizat procesul devenirii: „nu puteam dialoga, pentru că totul, orice cuvânt, trebuia să fie mai întâi definit, regândit, întors pe toate fețele și stors de orice sevă. De fiecare dată trebuia să explici <<ce înțelegi tu prin asta>>, să accepți că ești un ignorant, că limbajul e pervers și nu trebuie să te încrezi în perversiunile lui etc.etc.”⁴

Mărturisind că de la Gheorghe Iova s-a contaminat cu „mania rigorii” și „obsesia sensurilor tranzitive”, Gheorghe Crăciun scrie un fel de poezie experimentală până în 1976,

---

² Gheorghe Crăciun, Evadarea din opacitatea cărnii, „Familia”, nr. 7-8/1999

³ Gheorghe Crăciun, De-a literatura, „Observator cultural”, nr. 334/2006

⁴ Gheorghe Crăciun, Mizez pe aceste resurse ale sensibilității, încerc să le întrețin, mi-e teamă de abstractizare, scrisoare inedită de la Gheorghe Crăciun către Dumitru Țepeneag, „Observator cultural”, nr. 400/2007

rătăcind mai bine de șapte ani prin hățișurile ligvisticii, semanticii și filosofiei analitice englezești. Textele sale reduse la „condițiile dicibilului”, sintagmă des vehiculată în perioada studenției, reprezentau experimente sterile de epuizare a limbajului, resimțite ca insuficiente în timp.

Revelațiile poetice ale tinereții trebuiau să izvorască din banalitatea existenței imediate, condiția esențială fiind transfigurarea senzorială. Poezia practică până pe la douăzeci și șase de ani susținea ideea limbajului ca etalon de credibilitate și adevăr al lumii, care trebuia reinventat sintactic: „Mi s-a părut că există două limbaje; cel de-al doilea, cel literar, fiind ascuns în primul, cel uzual, dar numai ca potențialitate. (...) am căutat într-adevăr exactitatea cuvântului, puterea lui denotativă dar și o sintaxă a actelor, a gesturilor, o sintaxă procesuală.”⁵ Astfel, poezia lui Gheorghe Crăciun era „poezia unui om încremenit”. Bolnav de dorința de a deveni scriitor, versurile sale conțin cuvinte curățate, lipsite de sevă, pe măsura lucidității sumbre a vârstei ambițioase.

Intrigat de combaterea rutinei îmbăcsite a profesoratului, cei cincisprezece ani petrecuți la Școala Generală din Zărnești s-au transformat într-o perioadă a „lecțiilor” de „scriere creatoare”, profesorul de limbă română sfidând limitele impuse de programele școlare și șabloanele didactice prin încurajarea manifestărilor „ludicului infantil” în cenacluri, reviste xerografiate, gazete de perete sau tabere de creație.

Pentru a-și aduce elevii la stadiul de „ingenuitate ludică și existențială” trebuiau înlăturate rigorismul metodic și apucăturile mimetice ale copiilor de zece ani, masificați prin procesul general de alfabetizare, dar diferiți prin potențialul receptării artistice. Orele de compunere devin pretexte pentru a crea noutăți și prilej de sondare a sensibilității imaginative: „am trecut la renovări (texte desfăcute în piesele lor constitutive și reasamblate cu alte finaluri, fragmente de proză transformate în poezie prin intervențiile personale ale copiilor), dărâmarea pereților care separau limba de literatură, (...) zugrăveli fistichii (asocieri absurde de determinanți în sintagmele uzuale, utilizarea în același enunț a unei serii de adjective sinonimice cât mai extinse).”⁶

În anul 1978 scrisul lui Gheorghe Crăciun se afla în plină tranziție de la poezie la proză. Preocupările sale în domeniul „creativității infantile” îi confiscau puținul timp liber dedicat alcătuirii unei antologii cu texte juvenile și îngrijirii unui volum de poezii al unei eleve de clasă a

---

⁵ Gheorghe Crăciun, Nu am conturi de încheiat cu viața. Viața m-a obosit și atât, „Familia”, nr. 7-8/1999

⁶ Gheorghe Crăciun, De-a literatura, „Observator cultural”, nr. 334/2006

VII-a, intitulat sugestiv *Un pumn de fragedă copilărie*. Entuziasmul său naiv va fi amendat ironic într-o scrisoare a prietenului de-o viață, Mircea Nedelciu, pentru care literatura reprezenta o profesie și nu „o chestiune de limbaj sau tehnici textuale”: „S-a născut în tine padagogu’ perfect care-ți poate prestidigita din orice 50 de elevi douăzeci și cinci de scriitori? Vrei să-mi demonstrezi că literatura e o plantă care crește oriunde chiar și într-un sol care conține minimum de experiență socială? Că limbajul conține în el chiar totul și că, odată pus la treabă, rezolvă totul, indiferent de ce animal îl vehiculează? (...) Ești sigur că la șaispe ani nu se va face țesătoare, la optispe va avea copii și va uita pentru totdeauna de poezie?...(...) Vrei cumva s-o sacrifici ca să demonstrezi șubrezenia scărilor de valori din poezia română de azi sau tocmai prin ea și nu prin tine să revendici noi ierarhii?”⁷

Conștientizând odată cu trecerea timpului că „puterea limbajului se află în gramatică și nu în metaforă”⁸, Gheorghe Crăciun realizează că intervenția tranșantă dar sinceră a lui Mircea Nedelciu a reprezentat „o lecție de asumare a literaturii” și un stimulent care a grăbit întoarcerea la masa de scris, ștergând naiva iluzie că literatura s-ar concretiza din amalgamul sensibilitate - limbaj.

La nivel universitar, cursurile de „scriere creatoare” cu masteranzii Literelor brașovene presupuneau „experimente retorice, exerciții de stil”. Analizându-și studenții, Gheorghe Crăciun ajunge la concluzia că scrisul lor este unul inhibat, calofil, lipsit de concepte ca „autenticitate”, „estetică” sau „sinceritate”, iar acelora dintre puținii talentați le lipsește cu desăvârșire motivația scrisului, mulțumindu-se cu eticheta de „scriitori de duminică” ce „par să iubească mai mult viața decât scrisul”.

Conștient că misiunea sa de profesor este de a prilejui contextele favorizante relevării de talente autentice, Gheorghe Crăciun urma, în procesul său instructiv, dialectica „deconstrucție-reconstrucție”, pornind de la „texte-pretext” și terminând cu dezvoltarea unei structuri sau model compozițional. Animați de dorința de a se regăsi prin scris, „subiecții” lui Gheorghe Crăciun au în schimb tara superficialității: „ei vor să scrie fără mofturi lexicale, fără retorică, fără construcție, vor, într-un cuvânt, <<să se exprime>>. Suferă de o acută nevoie de comunicare protejată și caută adevărul lor personal, viața, principiile, o morală garantată, totul în tiparele unui realism subiectiv

---

⁷ Gheorghe Crăciun, Scriitorul Și antrenorul de copii, „Observator cultural”, nr. 125/2002

⁸ Gheorghe Crăciun, Propoziții simple, „Observator cultural”, nr. 26/2000

și narcisist de nu prea mare complexitate. Curiozitatea de a vedea piesă cu piesă cum e scris un text bun le lipsește, asta probabil pentru că nu le plac modelele.”⁹

La maturitate, încercând să realizeze o clasificare a poeziei, Gheorghe Crăciun pornește în studiul intitulat *Aisbergul poeziei moderne* de la ideea că simbolismul și curentele următoare au marcat ideea corespondenței între poezie și reflexivitatea limbajului, și anume funcția poetică a limbajului prin care acesta, conform teoriei lui Roman Jakobson, atrage atenția asupra sa. Astfel, poezia reflexivă, încercată de Mallarmé și Valéry prin reflecțiile pe marginea propriilor poezii, „își conține, *in nuce*, teoria. Ea este oglindire de sine atât prin corespondențe de limbaj cât și prin aceea că este, ca sens, poezie despre poezie.”¹⁰

Din „diversitatea monstruoasă” a poeziei moderne, Gheorghe Crăciun selectează un mod poetic opus celui reflexiv, numit „poezie tranzitivă” (regăsită întâi în prefața *Baladelor lirice* ale lui Wordsworth din 1800), caracterizată prin transparență, lipsa metaforelor și lirismului și deschidere spre real.

Luându-l ca aliat pe T.S. Eliot, Gheorghe Crăciun combate teoria lui Valéry, conform căreia orice literatură tinde să-și creeze un limbaj poetic diferit de codul normal al limbii, susținând că limbajul deviat reprezintă „o relitate a poeziei” dar nu și „o calitate absolută a limbajului poetic”. Poezia tranzitivă seamănă, în opinia lui Gheorghe Crăciun, cu avangardismul, însă nu întreprinde o „acțiune demolatoare și negativistă”, ci una constructivă, estetică.

Un admirator al lui Francis Ponge, Gheorghe Crăciun citează selectează din volumul acestuia intitulat *Méthodes* un tip de poezie „puternic senzorială”, căreia îi este insuficientă transparența spre real și revendică transpunerea în limbaj a senzației furnizate de obiectul din real.

Nevoia compensării poeziei prin proză apare odată cu maturitatea care impune explorarea riguroasă a corpului și valorificarea „resurselor obscure ale sensibilității.” Întreținerea și cultivarea senzorialului frust devine însă o precaritate care trebuie combătută prin rigiditatea formulei teoretice.

În aceeași scrisoare către Dumitru Țepeneag, încercând o demarcație între „stil” și „construcție”, Gheorghe Crăciun așează cele două concepte sub semnul iraționalului și, respectiv, al ansamblului. Mai mult, fiind o „dimensiune vizibilă la nivel de microtext”, stilul presupune o

---

⁹ Gheorghe Crăciun, De-a literatura, „Observator cultural”, nr. 334/2006

¹⁰ Livius Ciocârlie, Poezia tranzitivă, „Familia”, nr.5/2003

immanentă raportare la corp și inventarierea „raporturilor pe care sensibilitatea noastră somatică le întreține cu cuvintele. Dar și cu sintaxa, cu respirația enunțului, cu muzica frazei.”¹¹

Sondarea visceralului presupune anularea oricărei abstractizări și fuga „după consistență, după biologia estetică a consistenței.”¹² Un fragment ilustrativ din *Pupa russa*, republicat postum în *Observator cultural*, redă gestația chinuitoare a personajului care va deveni „femeia ta pe care n-ai curajul s-o ucizi”. Plămădită din sordide dar autentice ipostaze fiziologice, „din furunculi și scrofule, din mucegaiuri și scârnă, din gunoiul stărilor tale, de care ți se face rușine, din pleava a nenumărate visări cu ochii deschiși, din jegul unor nopți de cumplită beție și din oroarea ta de ridicol”¹³, păpușa lui Gheorghe Crăciun nu provoacă repulsie, ci rezonază până la identificarea înnebunitoare cu creatorul ei. Leon-tina, asemenea numelui pe care îl poartă, este o ființă modulară, o creație a păpușarului-tată - „proxenet de profesie, care-și vinde femeia producătoare pe străzile prăfuite ale literaturii”, aducând la viață, rând pe rând, câte un organ care poate sau nu să lipsească din arhitectura finală: „o mână care abia și-a conturat degetele, o inimă care palpită, un ficat mic cât o limbă de câine, o pereche de picioare și o cutie toracică, peste care poți oricând lipi un cap cu orificii și păr.”¹⁴

Vorbind despre dimensiunile somatice ale romanului, Traian Ștef considera că miza lui Gheorghe Crăciun a fost „să ne facă să percepem lumea textului său cu toate simțurile deodată. Să percepem până la urmă și cuvintele ca și lucrurile, să le mirosim, să le auzim, să le vedem, să le pipăim, într-o sinestezie firească.”¹⁵

Limbajul corporal reprezintă o ancoră de concretețe într-o lume care „pare să-și joace ultima carte”. Dar care este de fapt lumea lui Gheorghe Crăciun?...Seria de eseuri publicate în *Observator* sub genericul *Viciile lumii postmoderne* reprezintă o radiografiere sceptică a postmodernismului viciat, în care virtualul se impune ca alternativă realității. Lumea modernă este o lume a cercului, așezată sub simbolul clovnului. Estetica derizorie a acestei lumi este fundamentată pe confuzia senzație-senzațional, natural-artificial.

Lumea postmodernă, „postumană”, „postistorică” și „prezenteistă” stă sub imperativul denotației, promovând o societate de consum, de „mărci și brand-uri, etichete și termene de garanție”. Panorma „prost-modernă” corespunde, în opinia prozatorului, predicțiilor din

---

¹¹ Gheorghe Crăciun, Mizez pe aceste resurse ale sensibilității... „Observator cultural”, nr. 400/2007

¹² Gheorghe Crăciun, Iubire Și frumusețe, „Observator cultural”, nr. 16/2000

¹³ Gheorghe Crăciun, Nota auctoris, „Observator cultural”, nr. 359/2007

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Traian Ștef, Cărțile prietenilor, „Familia”, nr. 9/2004

Strategiile fatale de Baudrillard: o civilizație definită de fascinația golului ca urmare a suspendării istoriei și dispariției realului, în care virtualizarea și dedublarea concretului prilejuiesc condiția de „transobiect”. Apare astfel la Gheorghe Crăciun metafora lumii ca *supermarket*, în care „consumăm pentru a fi consumați” produse ale obiectelor care nu mai există: „obiectul natural a dispărut iar acolo unde el nu a dispărut e filtrat, pentru mai multă credibilitate, prin propria sa imagine extatică, cu funcție de reclamă.”¹⁶

Ineluctabilul proces de cădere a ființei într-un „real fără realitate” ar putea fi evitat prin recursul la afecte și fiziologie, fiind prin condiția lor inalterabile, deci autentice. Raportarea la concretul simțurilor și la comportamentele reflexe reprezintă „șansa de a rămâne cu un pas înapoia realului. Numai așa putem avea la un moment dat norocul de a ne situa deasupra lui.”¹⁷

Închizând în sine „războiul dintre corp și alfabet”¹⁸, scrisul reprezintă pentru Gheorghe Crăciun un refugiu somatic având ca subiect unic propria identitate. Astfel se justifică disprețul prozatorului pentru filosofie, pe care o consideră incapabilă să descrie „neajunsurile eului nostru corporal.” Frustrării de a nu beneficia de aptitudinile un gânditor izolat de lume îi este preferată „distanțarea de ceilalți prin trăire.”¹⁹

Scrisul nu poate înlocui sau disloca frustrările dureroase sau stările de angoasă ale ființei, dar instituie un răgaz în conștientizarea obsesiilor, a fricii de abrutizare, a singurătății, a iubirii improbabile și chiar a morții. Scrisul este un „costum de protecție”, un „înveliș lingvistic” care încorporează vitalitatea ființei pentru a se apăra de o existență ignorantă.²⁰

Contrazicând una din afirmațiile lui Emil Cioran („disecarea limbajului este obsesia celor care, neavând nimic de spus, se închid în spunere”²¹), Gheorghe Crăciun consideră că cei dezinteresați de procedeele „spunerii” sunt scriitori „resemnați”. Deficiențele și convenționalitățile limbajului trebuie examinate cu iluzia depășirii restrângerilor sintactice, având ca finalitate interiorizarea limbajului până la stadiul visceral de „respirație gândirii”: „O disecție anatomică. (...) ar trebui să se descopere în mine, ca o piele interioară, și materia scrisului. Scrisul

---

¹⁶ Gheorghe Crăciun, Cum se joacă ultima carte?, „Observator cultural”, nr. 357/2007

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Gheorghe Crăciun, Fără diacritice, „Observator cultural”, nr. 329/2006

¹⁹ Gheorghe Crăciun, Contact și dialog, „Observator cultural”, nr. 19/2000

²⁰ Cf. Gheorghe Crăciun, „Unic și trist stau în natură...”, „Observator cultural”, nr. 52/2001

²¹ Gheorghe Crăciun, Scriu, „Observator cultural”, nr. 115/2002

îmi protejează viscerele, fantasmale, inima, scoarța cerebrală. Dincolo de carne, în adâncuri, pliată atent pe tot ceea ce nu se vede, e pielea scrisului.”²²

Scrisul îi asigură prozatorului senzația confortului, fiind o activitate care poate fi practică chiar și atunci când intenția fundamentală nu e comunicarea sau instaurarea vreunui sens. Fragila motivație a scrisului are efecte curative și trebuie să-și scoată autorul din starea de „legumă”, de „Domnul Oricine”: „ești cineva dacă ești sincer, ești cineva dacă ești adevărat, ești cineva dacă reușești să nu te mai iubești.”²³

Traian Ștef mărturisea într-un articol comemorativ că ceea ce l-a frapat mereu la Gheorghe Crăciun a fost enorma sa putere de muncă: „nu are niciun instinct de conservare, iar când se apucă de ceva, e...apucat, nu are zi și noapte, nu măsoară în ore, nu măsoară pur și simplu.”²⁴ Prozatorul însuși, vorbind despre activitatea sa creatoare susținută, mărturisea că este posesorul unui „trup resemnat” în fața trecerii timpului și a stărilor pur-fiziologice: „Zile la rând în fața calculatorului scriind, corectând, rescriind. Mănânc pentru că mă învinge foamea, dorm pentru că mă doboară oboseala, din pură obligație față de trupul meu.”²⁵ Somnul reprezintă pentru Gheorghe Crăciun „o formă a morții”, care paralizează capacitatea de inteliecție și percepție a trupului. Trezirea matinală instaurează o stare „cleioasă”, organică, anterioară inspirației, „acea situație plină de sens favorabilă primei propoziții.”²⁶

Disciplina este o dimensiune constitutivă a scrisului lui Gheorghe Crăciun. Câteva însemnări ale prozatorului datând din ianuarie 2004, în perioada în care acesta se afla în Austria la Krems, descriu rutina producătorului de literatură care își începe zilnic munca la șapte și un sfert dimineața, pentru a se supune normelor de „calitate și randament”.

Înlocuirea spațiului autohton cu meleagurile austriece alimentează o anxioasă stare de dizlocare individuală. Silit să scrie pe o tastatură străină, lipsa diacriticelor echivalează cu amputarea ființei: „în diacriticele limbilor se află acunsă individualitatea noastră etnică, amprenta corporală a unei geografii mentale anume.”²⁷

Comunicarea realizată într-o engleză de nivel conversațional reprezintă efortul de a anula golurile de tăcere dintre vorbitori, o acțiune care inhibă colocutorul, distorsionând receptarea

---

²² Gheorghe Crăciun, Scriu, „Observator cultural”, nr. 115/2002

²³ Gheorghe Crăciun, Eu-Eul, „Observator cultural”, nr. 22/2000

²⁴ Traian Ștef, Cărțile prietenilor, „Familia”, nr. 9/2004

²⁵ Gheorghe Crăciun, Puncte fixe, „Observator cultural”, nr. 43-44/2000

²⁶ Gheorghe Crăciun, Evadarea din opacitatea cărnii, „Familia”, nr. 7-8/1999

²⁷ Gheorghe Crăciun, Fără diacritice, „Observator cultural”, nr. 329/2006

mesajului inițial: „Constat încă o dată că mulți oameni mă ascultă ca hipnotizați și se simt incomodați de felul cum vorbesc (...). Ajung să mă simt penibil văzând că fragilitatea mea și neîncrederea în limbaj (care înseamnă o continuă nuanțare a ceea ce spun) sunt confundate cu puterea.”²⁸

Limbajul verbalizat „dezintegrează, (...) îți revelează propria ta pluralitate, propria ta fragmentaritate”. Considerată o formă violentă de revenire la cotidian din abisurile foii de hârtie, vorbirea ascunde, în opinia prozatorului, teama de a se ridiculiza, realizându-se în consecință în registru gestual, într-un chip de expiere corporală: „cu limba, cu genele, cu pielea, cu degetele, cu unghiile, cu hainele, cu murdăria de pe mine, cu tot ceea ce e fals și urât în mine.”²⁹

Scrisul instaurează un sens vieții care devine „o formă ascripturală care poate fi fixată în/prin scris.”³⁰ Însă actul creator implică sacrificii cu repercursiuni asupra intelectului și trupului. Dantura nereparată, tunsul veșnic amânat, teama de obsesii, oboseala, tentația reprimării, țigările, cafeaua și băutura, toate sînt carențe asumate lucid de Gheorghe Crăciun, care preferă să ajungă „ruina unui om” decât „ruina unui prozator”.³¹

Într-un articol intitulat *Percepție și idee*, Gheorghe Crăciun subliniază distincția între cerebral și senzorial în demersul său prozastic. Gândirea atenuază monstruoșitatea existenței prin puterea sa de uniformizare și aclimatizare. Astfel, imaginarul se naște ca o formă de abolire a unei „sclavii confortabile”, tocmai ca o „compensație la dezgustul pe care-l aduce cu sine gândirea”, iar profunzimea reprezintă o formă de „iluzie mentală provocată de disprețul față de lumea empirică.”³²

Scrisul lui Gheorghe Crăciun reprezintă o căutare a unei alt fel de sensibilități care să conducă la revelarea dimensiunilor propriei ființe. Efortul creator încăpățânat și epuizant care confiscă organicul are însă o finalitate pesimistă: „o transpirație rece îmi inundă axilele, mi se scurge în jos pe coaste, îmi umezește cămașa. Încep să respir agitat, mă lătesc deasupra paginii de hârtie ca un păianjen din jungla braziliană, caut prima propoziție până când începe să-mi zbârnâie ceva sub țeastă. Și tot prost iese. Dar nu mă las.”³³

---

²⁸ Gheorghe Crăciun, Fără diacrtice, „Observator cultural”, nr. 329/2006

²⁹ Gheorghe Crăciun, Contact și dialog, „Observator cultural”, nr. 19/2000

³⁰ Gheorghe Crăciun, Iubire Și frumusețe, „Observator cultural”, nr. 16/2000

³¹ Gheorghe Crăciun, Instincte Și idei, „Observator cultural”, nr. 12/2000

³² Gheorghe Crăciun, Percepție Și idee, „Observator cultural”, nr. 112/2002

³³ Gheorghe Crăciun, Scrisul încet, „Familia”, nr. 7-8/2003

Amintind obsesia Hortensiei Papadat-Bengescu de a „reda senzația însăși”, Gheorghe Crăciun consideră că literatura psihologică nu reprezintă o modalitate de „mimare” a interiorității, nu o formă de cunoaștere. Reîntorcerea la corp echivalează cu un paleativ împotriva sigurătății ființei proiectate în univers. Nu interesează trupul în sine, ci „expresia lui, felul lui de a fi viu, carnea care produce ceva, o senzație”³⁴ capabilă să reconstruiască drumul de la percepție către lume.

Considerându-se un „hermeneut al vieții”, autorul se vede adeptul unei literaturi lașe, proza sa reprezentând rezultatul ficționalizării propriei biografii. Neîncrederea în literatură și nesiguranța sunt mobilele scrisului-substitut: „Tensiunea prozei mele de aici provine, din acest amestec de frică și curaj. Pentru că nu pot să spun ce aș vrea să trăiesc, visez cu creionul în mână.”³⁵ Relația cu propria scriitură este una de factură narcisistică, actul scrierii fiind resimțit ca o detașare și o anulare treptată a ființei, scrisul confiscând treptat fragmente din identitatea autorului: „Îmi iubesc scrisul pentru că sînt o ființă de sânge și carne, iar scrisul înseamnă implacabil o despărțire de mine. Iubesc ceea ce pierd.”³⁶

Prin proza sa Gheorghe Crăciun „a pus sub lupă lumea în care a trăit, literatura și propriul corp ca drum de la senzație la lume, ca legătură între interior și exterior.”³⁷ Conform opiniei criticului Dana Pîrvan-Jenaru, cărțile sale, impregnate de biografia sa corporală, proiectează în text variante ale eului polimorf, toate în căutarea unei identități textuale și/sau reale.

Face excepție jurnalul *Trupul știe mai mult*, în care ficțiunea face loc confesiunilor fruste. Veritabil exercițiu al sincerității, „jurnalul atipic” al lui Gheorghe Crăciun, *Trupul știe mai mult*, este un „autoportret interior” construit din produsele finite ale gândirii auctoriale: „falsul jurnal este o carte a ideilor, raționamentelor, obsesiilor și angoaselor unui *eu* destul de debusolat, care trăiește deruta semnelor tot mai vizibile ale îmbătrânirii trupului, pe fondul crizei literaturii de la începutul anilor '90.”³⁸

Mai mult decât un simplu jurnal, *Trupul știe mai mult* este o scriere care înregistrează aspecte ascunse și autocenzurate ale personalității autorului. Jurnalul reprezintă istoria propriului trup chinuit de neputința scrisului, de spaima bătrâneții, de amenințarea neîmplinirii, totul sub semnul unei suferințe copleșitoare.

---

³⁴ Gheorghe Crăciun, Senzație Și despre senzații, „Observator cultural”, nr. 61/2001

³⁵ Gheorghe Crăciun, Puncte fixe, „Observator cultural”, nr. 43-44/2000

³⁶ Gheorghe Crăciun, Iubire Și frumusețe, „Observator cultural”, nr. 16/2000

³⁷ Dana Pîrvan-Jenaru, Gheorghe Crăciun Și fascinația cuvintelor, „Observator cultural”, nr. 145-146/2007-2008

³⁸ Tudorel Urian, Caietele lui Crăciun, „România literară”, nr. 30/2006

Contrastează în jurnal imaginea scriitorului desăvârșit și a teoreticianului de excelență cu cea a lui Gheorghe Crăciun-omul, căruia îi repugnă cariera universitară considerată o irosire în defavoarea scrisului, care detestă rutina zilnică și clipele de neputință ale răgazurilor creatoare și e bolav de o hipersensibilitate „care deformează realitatea până la insuportabil.”³⁹ Bântuit de remușcările unui timp trecut alocat altor activități decât cea creatoare, Gheorghe Crăciun își mărturisește lucid frământarea esențială a existenței: „O scriu cu toată convingerea: mi-e silă de profesorul din mine. Am omorât cu bună știință și omor în continuare în mine un prozator care merită mai mult.”⁴⁰

Obsesia bătrâneții corelată cu metamorfozele propriului trup reprezintă un subiect des problematizat în articolele lui Gheorghe Crăciun. Consacrat anatomist al propriei senectuți, prozatorul își analizează declinul somatic, subliniind sentimentul rușinii de corpul care se apropie încetul cu încetul de „forma lui fixă.” Trupul resimte nevoia de a se retrage din colectivitate, asumându-și în izolare neputința. Cu toate că Ernst Junger considera bătrânețea o vârstă a spiritului, Gheorghe Crăciun echivalează bătrânețea pedepsei supreme a divinității, ea reprezentând o „fatalitate a vieții”, „o indecență în raport cu viața”, care „își bate joc de noi” scoțând în evidență „latura de grotesc a ființei umane.”⁴¹

Prozatorul considera că bătrânețea este o stare relativă, necondiționată de trecerea timpului, putând fi resimțită la vârste diferite, însă omul „fără vârstă” este doar acela care își alimentează constant motivațiile interioare. Eul, interioritatea psihică, este o „dublură a cărnii” care trebuie să accepte „metamorfoza biologică implacabilă”: „Toți sînt bolnavi de această nevroză a cărnii făcută să asiste neputincioasă la propria ei perisabilitate. În degradare, bătrânețe și moarte suntem solidari cu propria noastră carne. Golul din carnea mea e Dumnezeu. Golurile sînt ale cărnii și nu ale minții. Orice golire de sens e o golire de corp. Non-sensul este anularea corpului.”⁴²

În ciuda faptului că autorul însuși susținea, în cărțile sale, că totul este „biografie corporală” iar pielea este „un creier extins”, Ana-Maria Popescu face observația legitimă că scrisul prozatorului Gheorghe Crăciun, prin rigoarea, disciplina și textualismul tehnicizat, se îndepărtează de cel al „omului” Gheorghe Crăciun, impregnat de „senzitiv și senzorial, de acea

---

³⁹ Ana-Maria Popescu, Euri pliante Și un jurnal-avantaj în trei culori: negru, verde, maro, „Observator cultural”, nr. 127/2007

⁴⁰ Gheorghe Crăciun, Instincte Și dei, „Observator cultural”, nr. 12/2000

⁴¹ Gheorghe Crăciun, Anatomia bătrâneții, „Observator cultural”, nr. 27/2000

⁴² Ibidem.

sensibilitate năucitoare (...). Nici în Pupa russa nu am găsit trupul scris. Aveam și am în continuare senzația că ceva lipsește textelor lui, ceva viu și fierbinte. Că sunt texte stilizate până la uscăciune.”⁴³

Drumul până la senzația liniștitoare a paginii care se umple de la un capăt la altul presupune asimilarea metabolică a procesului creator, care modifică structura somatică a scriitorului. Proza lui Gheorghe Crăciun mizează pe continuitate și pe forța generativă a detaliului, aflându-se mereu în plin proces obsedant de căutare a ritmul potrivit: „Era îngrozitor de greu să scrii proză. Să compui o muzică de cuvinte care se înlănțuie ca pașii în mers. Să găsești cuvinte potrivite pentru ceea ce vezi și auzi. Era îngrozitor de greu să scrii încet, să simți înăuntrul tău greutatea fiecărui cuvânt care îl pui pe hârtie.”⁴⁴

Scrisul lui Gheorghe Crăciun se concretizează din spaima de propria inconsistență, iar literatura văzută ca „uluitoare invenție a unui spațiu de iresponsabilitate nepedepsită”⁴⁵ rămâne un teritoriu al neliniștilor care-și revendică despotoc supremația asupra trupului.

Bibliografie :

Bențea, Mircea, *Lumea sfârșește într-o carte*, „Familia”, nr. 10-11/1995

Ciocârlie, Livius, *Poezia tranzitivă*, „Familia”, nr.5/2003

Crăciun, Gheorghe, *Evadarea din opacitatea cărnii*, „Familia”, nr. 7-8/1999

Crăciun, Gheorghe, *Spaima de propria mea inconsistență mă face să scriu*, „Familia”, nr. 9/1999

Crăciun, Gheorghe, *Nu am conturi de încheiat cu viața. Viața m-a obosit și atât*, „Familia”, nr. 7-8/1999

Crăciun, Gheorghe, *Scriu pentru a evita ceea ce aș putea citi*, „Familia”, nr. 5/2000

Crăciun, Gheorghe, *Suferă întotdeauna corpul*, „Familia”, nr. 6/2000

Crăciun, Gheorghe, *Leții de seducție*, „Familia”, nr. 7-8/2001

Crăciun, Gheorghe, *Scrisul încet*, „Familia”, nr. 7-8/2003

Crăciun, Gheorghe, *Suprimarea prin scris*, „Observator cultural”, nr. 2/2000

Crăciun, Gheorghe, *Instincte și idei*, „Observator cultural”, nr. 12/2000

---

⁴³ Ana-Maria Popescu, Euri pliante Și un jurnal-avantaj în trei culori: negru, verde, maro, „Observator cultural”, nr. 127/2007

⁴⁴ Gheorghe Crăciun, Scrisul încet, „Familia”, nr. 7-8/2003

⁴⁵ Gheorghe Crăciun, Circumstanțe de loc, timp Și scop, „Observator cultural”, nr. 29/2000

Crăciun, Gheorghe, *Iubire și frumusețe*, „Observator cultural”, nr. 16/2000

Crăciun, Gheorghe, *Contact și dialog*, „Observator cultural”, nr. 19/2000

Crăciun, Gheorghe, *Eu-Eul*, „Observator cultural”, nr. 22/2000

Crăciun, Gheorghe, *Propoziții simple*, „Observator cultural”, nr. 26/2000

Crăciun, Gheorghe, *Anatomia bătrâneții*, „Observator cultural”, nr. 27/2000

Crăciun, Gheorghe, *Circumstanțe de loc, timp și scop*, „Observator cultural”, nr. 29/2000

Crăciun, Gheorghe, *Puncte fixe*, „Observator cultural”, nr. 43-44/2000

Crăciun, Gheorghe, „*Unic și trist stau în natură...*”, „Observator cultural”, nr. 52/2001

Crăciun, Gheorghe, *Senzație și despre senzații*, „Observator cultural”, nr. 61/2001

Crăciun, Gheorghe, *Percepție și idee*, „Observator cultural”, nr. 112/2002

Crăciun, Gheorghe, *Scriu*, „Observator cultural”, nr. 115/2002

Crăciun, Gheorghe, *Scriitorul și antrenorul de copii*, „Observator cultural”, nr. 125/2002

Crăciun, Gheorghe, *Doi într-o carte...*, Cluj-Napoca, Editura Grinta, 2003 *Doi într-o carte...*, Cluj-Napoca, Editura Grinta, 2003

Crăciun, Gheorghe, *Fără diacrtice*, „Observator cultural”, nr. 329/2006

Crăciun, Gheorghe, *De-a literatura*, „Observator cultural”, nr. 334/2006

Crăciun, Gheorghe, *Cum se joacă ultima carte?*, „Observator cultural”, nr. 357/2007

Crăciun, Gheorghe, *Singurătatea utilizatorului de telefon mobil*, „Observator cultural”, nr. 358/2007

Crăciun, Gheorghe, *Nota auctoris*, „Observator cultural”, nr. 359/2007

Crăciun, Gheorghe, *Mizez pe aceste resurse ale sensibilității, încerc să le întrețin, mi-e teamă de abstractizare*, scrisoare inedită de la Gheorghe Crăciun către Dumitru Țepeneag, „Observator cultural”, nr. 400/2007

Crăciun, Gheorghe, *Note răzlețe*, „Observator cultural”, nr. 510/2010

Pîrvan-Jenaru, Dana, *Gheorghe Crăciun și fascinația cuvintelor*, „Observator cultural”, nr. 145-146/2007-2008

Popescu, Ana-Maria, *Euri pliante și un jurnal-evantai în trei culori: negru, verde, maro*, „Observator cultural”, nr. 127/2007

Ștef, Traian, *Cărțile prietenilor*, „Familia”, nr. 9/2004

Urian, Tudorel, *Caietele lui Crăciun*, „România literară”, nr. 30/2006